

Morgan I

V
7
D

tes

Die vander gezeigete Gafz gafe wird
an den Backe aus Vorfall gegen der
Pfifch Landt gemahlt, und Palte manier
geschrieben.

III

Wolff Jafz gafe dor einen vinschieden Proffz
Lefch und Weinfasson griseblis form
Patre Religioso auf Italiia folgender maß
ausgemahlt word, d' ob schic galte
all'

I I I 3.

M. I. XIII.

(This refers to A + M on back cover)

INCIPIT EPISTOLE

BEATI HIERONIMI PRÆB. AD DAMASÙ PAP.

B EATO PAPAE DAMASO.

Hieronimus. Nouum opus facere me cogis ex
ueteri. ut post exemplaria scripturarum
toto orbe dispsa. quasi quidam arbiter sedēa.
Et quia inter se uariant. quæssint illa quæcum gre-
ca consentiant ueritate decernam. Pius labor. sed
periculosa presumpcio. ludicra deceteris. ipsum
ab omnib. iudicandū. Si enī mutare linguam. & ca-
nescentem mundum. ad initia retrahere parvulō.
Quis enim doctus pariter uel indoctus. cum in manus uo-
lumen assumpsit. & a saliuā quā semel imbibit uide-
rit discrepare quodlectitat. non statim erumpat in
uocem. me falsarium. me clamans ēē sacrilegum. qui
audeam aliquid inueterib. libris addere. mutare. cor-
rigere. Aduersus quā inuidiam. duplex causa me con-
solatur. Quod & tu quisūmū sacerdos es. fieri iubes. &
uerum non ēē qđuariat. & iam maledicorū testimoniū
coþbatur. Si enī latinis exemplarib. fides ēadhi-

benda. respondeant quib. tot sunt exemplaria
pene. quot codices. Si auū ueritas ē querenda
de pluribus. cur non ad grecam originem reueſten-
tes. ea quæ uel autiosis interptib. male edita. uel ap̄su-
ptorib. imperitis emendata puersius. uel alibrariis
dormitantib. aut addita sunt aut mutata corrigim̄.
Neq; uero ego deueteri dispuſto testamento. quod ab xc
seniorib. ingrecā linguam uersum. testio gradu. ad
nos isq; afluenter. Non quero quidaquila. quid sim
machus sapiant. quare theodotion int̄ nouos & uete-
res mediis incedat. Si illa uera int̄ ptatio quam
aptibauer. Denouo nunc loquor testamento. qđ
grecum ēē nondubium ē. Excepto apto matheo. qui
primus in iudea euangelium xp̄i. hebraicis litteris
edidit. Hoc ceste cum in nrō sermone discordat. & di-
uersōri uulorū tramites ducit. uno defonte que-
rendim̄. Pretermittit eos codices. quos aluciano & efr̄
cio nuncupatos. paucorū hominum asserit puersa
contentio. Quib. utiq; nec in ueteri instrumento. post
Lyc interpretes emendare quid licuit. nec innouo pro-
fuit erendas. cum multarū gentium linguis scrip-

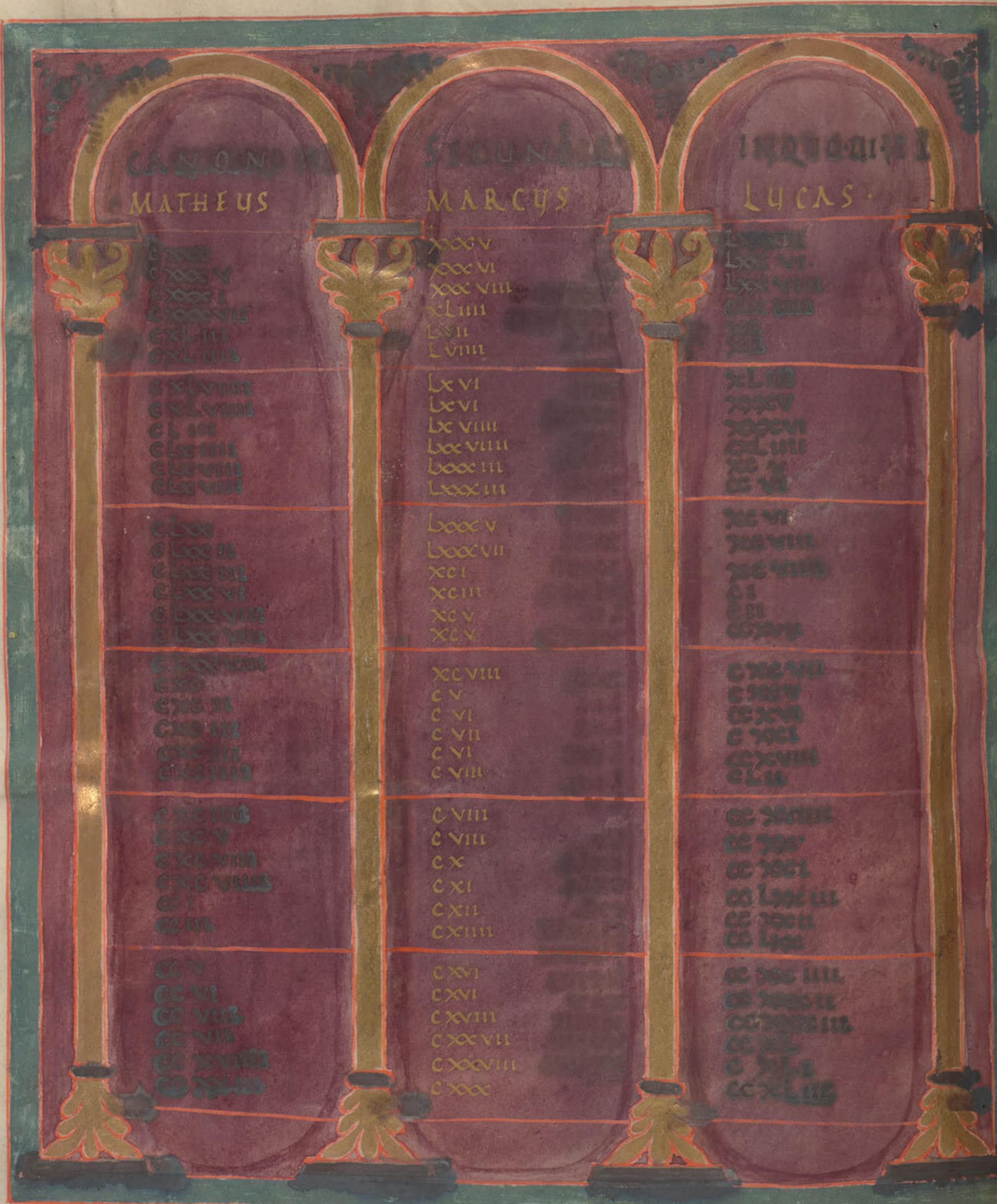
tura ante translata. docet falsa ēē quē addita sunt.
Igitur haec prēsens praefaciūcula pollicetur qua
tuor tantum euangelia. quorum ordo iste ē.
Matheus. marcus. Lucas. Iohannes. Codicūm grecorū
emendata collatione sedueterum. quē ne multum
alectionis latīnē consuetudine discreparent. ita cala
mo imperauimus. ut histantum quē sensum uidebār̄t
mutare correctis. reliqua manere pateremur ut
fuerant. Canones quoq; quoseusebius cesariensis ep̄s.
alexandrinum secutus ammonium. indecēm numeros
ordinauit. sicut in greco habentur expressim⁹.
Quod si quis decuriosi uoluerit nosse. quē in euangelio.
uel eadem uel uicina. uel sola sint. eorum distinctione
cognoscat. Magnus siquidem hic innīscodicibus
error moleuit. dum quod in eadem re ali⁹ et ange
lista plus dixit in alio quia minus putauerint addider̄.
Uel dum eundem sensum. ali⁹ aliter expressit. ille
qui unum equatuor legerat. adeius exemplum cete
ros quoq; aestimauer̄ emendandos. Unde accidit
ut apud nos mixta sint omnia. & in marco plura luce.
atq; mathei. rursum in matheo. iohannis & marci.

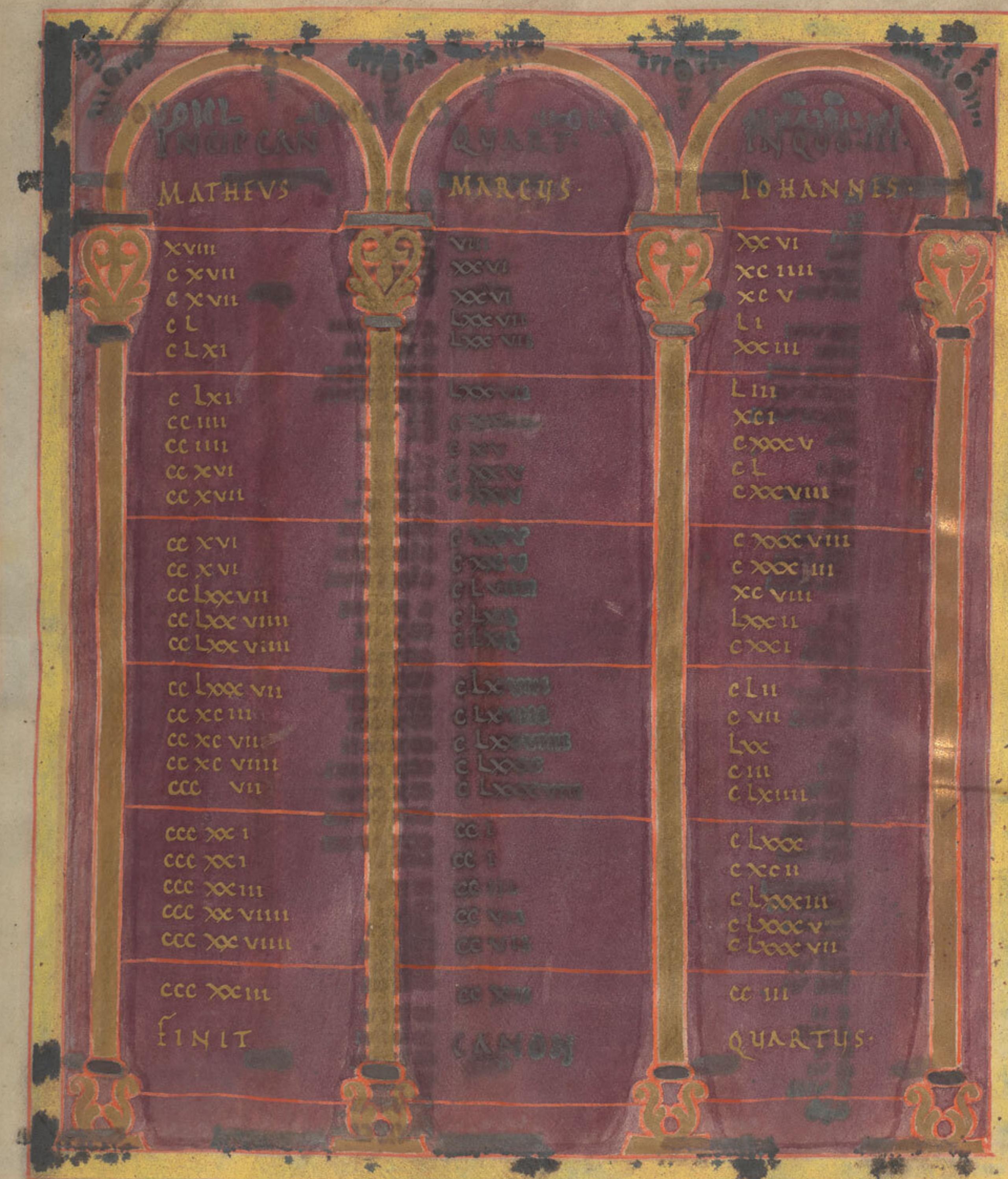
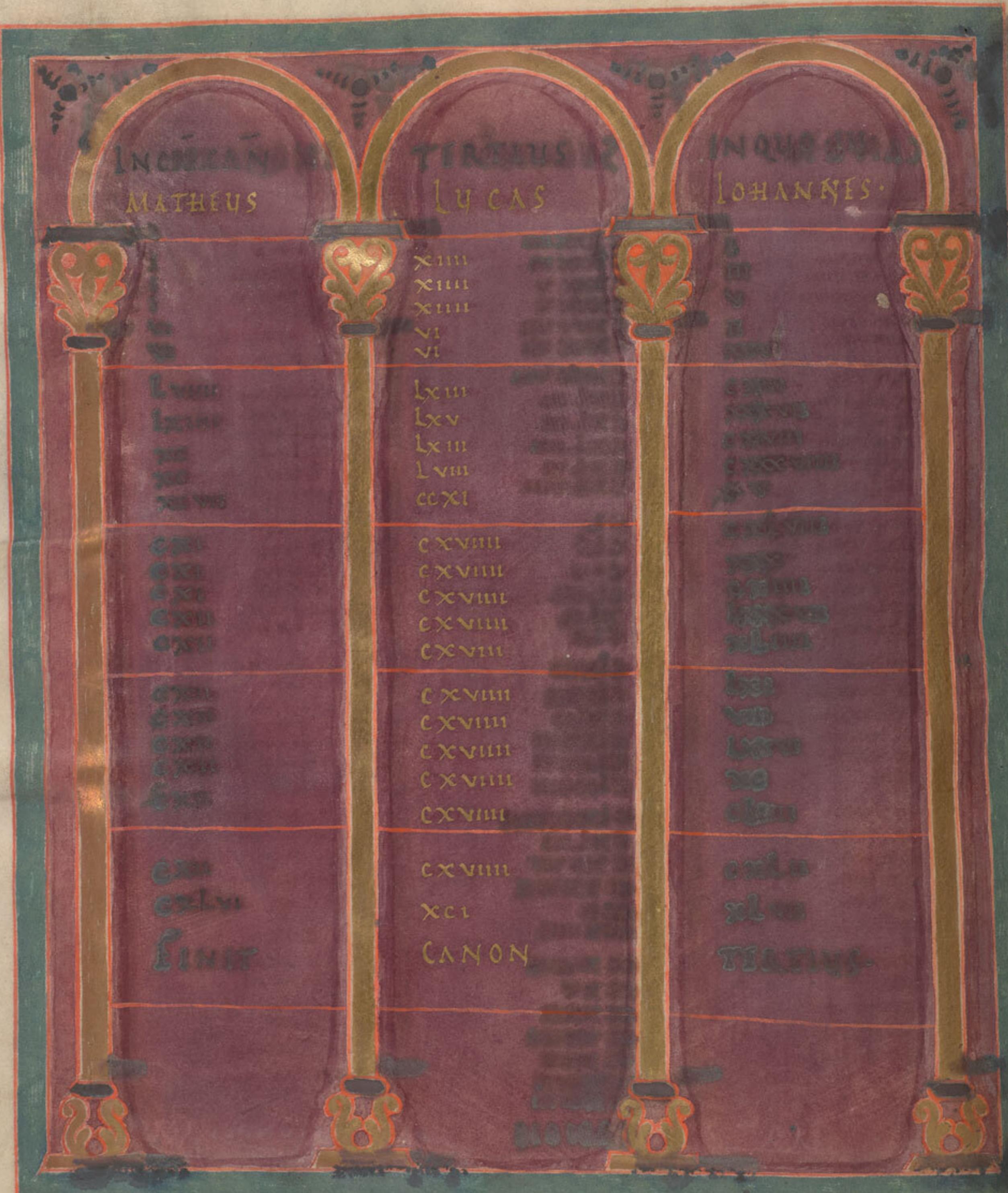
& in ceteris reliquorum quē in aliis proprias sint in
ueniantur. Cum itaq; canones legeris qui subiecti
sunt confusionis errore sublato. & similia omnī
scies. & singulissua quēq; restitues.
In canone primo. concordant quatuor. matheus.
marcus. Lucas. Iohannes.
In secundo. tres. matheus. marcus. Lucas.
In tertio. tres. matheus. Lucas. Iohannes.
In quarto. tres. matheus. marcus. Iohannes.
In quinto. duo. matheus. Lucas.
In sexto. duo. matheus. marcus.
In septimo. duo. matheus. Iohannes.
In octavo. duo. Lucas. marcus.
In nono. duo. Lucas. Iohannes.
In decimo. propria unusquisq; quē non habentur in
aliis edider̄. Singulis uero euangelis ab uno incipiens
usq; ad finem librorum dispar numerus increscit. Hic
nigro colore prescriptus. sub se habet alium ex minio
nume rum discolorem. qui ad decem usq; procedens.
in dicat prior numerus. in quo sit canone requi
rendus. Cum igitur aspecto codice uerbigratia.

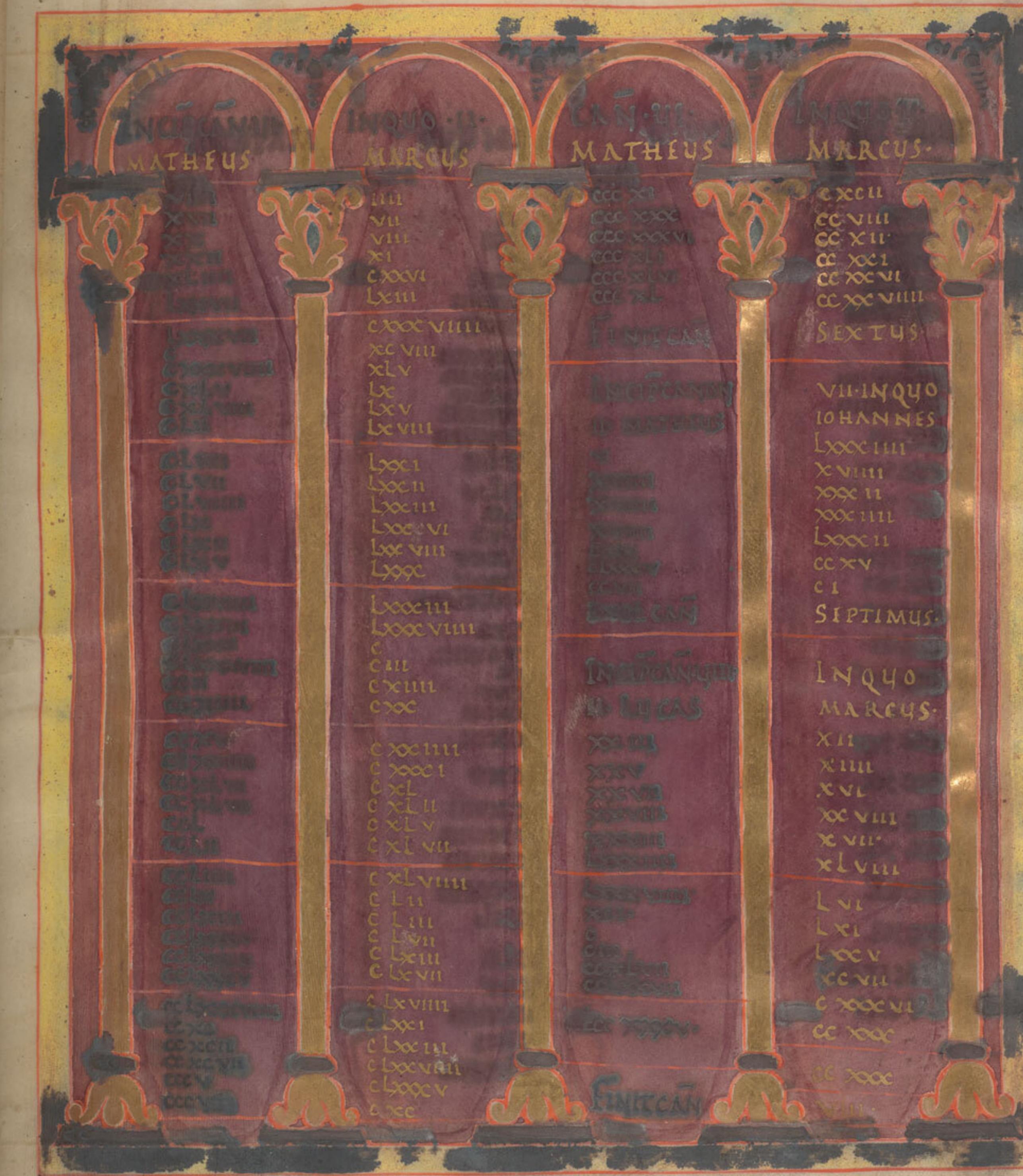
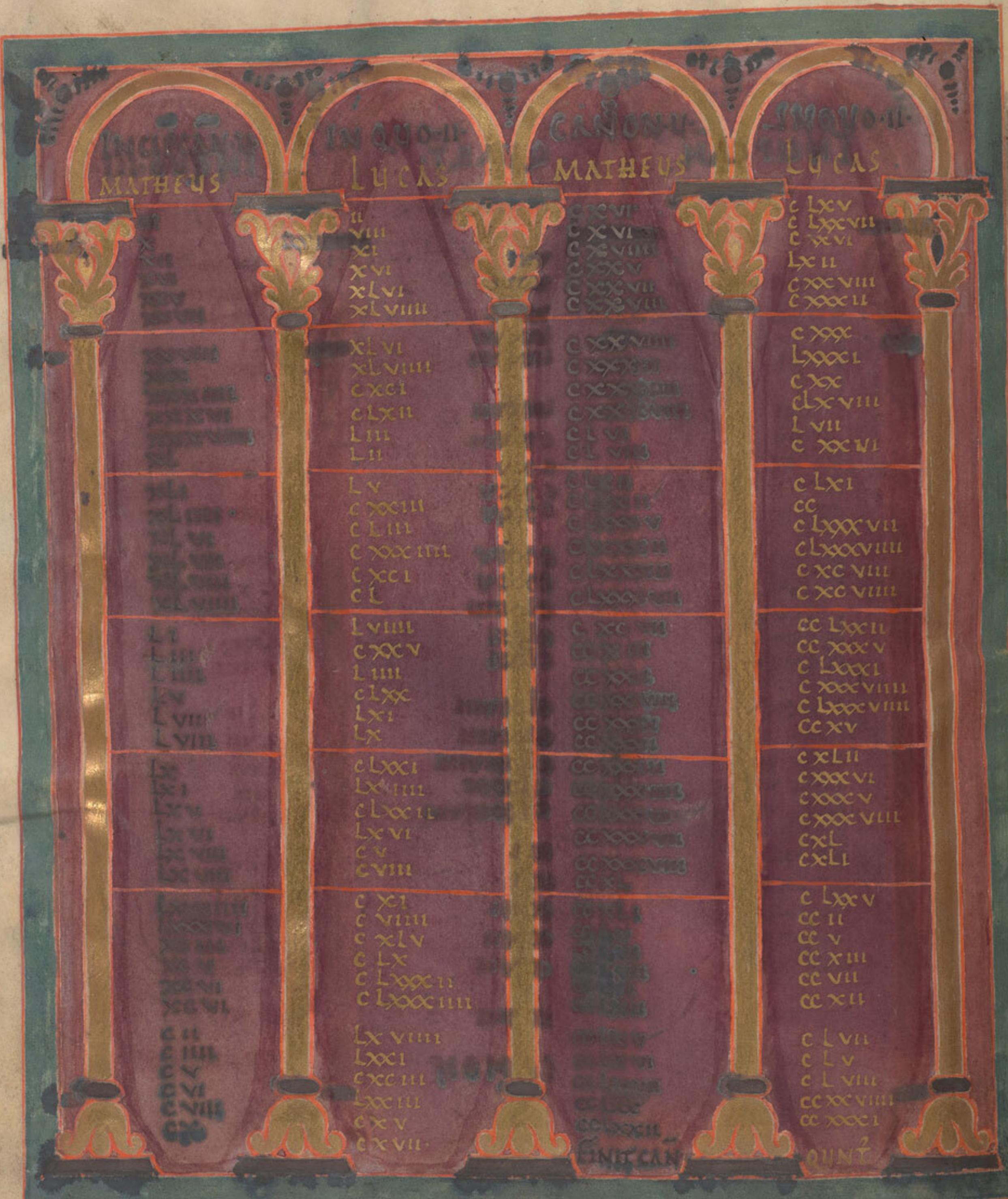
illud siue illud capitulum scire uolueris cuius canonis sit.
statim ex subiecto numero doceberis. & recurrens ad
principia in quib[us] canonum ē distincta congeries.
eodemq[ue] statim canone extitulo frontis inuenio.
illum quem querebas numerum eiusdem euangeli
st[ri]e. qui & ipse ex inscriptione signatur inuenies.
atq[ue] euenino ceterorum tramitib[us] inspectis. quos nu
meros eregione habeant adnotabis. Et cum scieris.
recurses ad uolumina singulorum. & sine mora re
petitis numeris quos ante signaueras. repertis &
locis. in quib[us] uel aadem. uel vicina dixerunt.

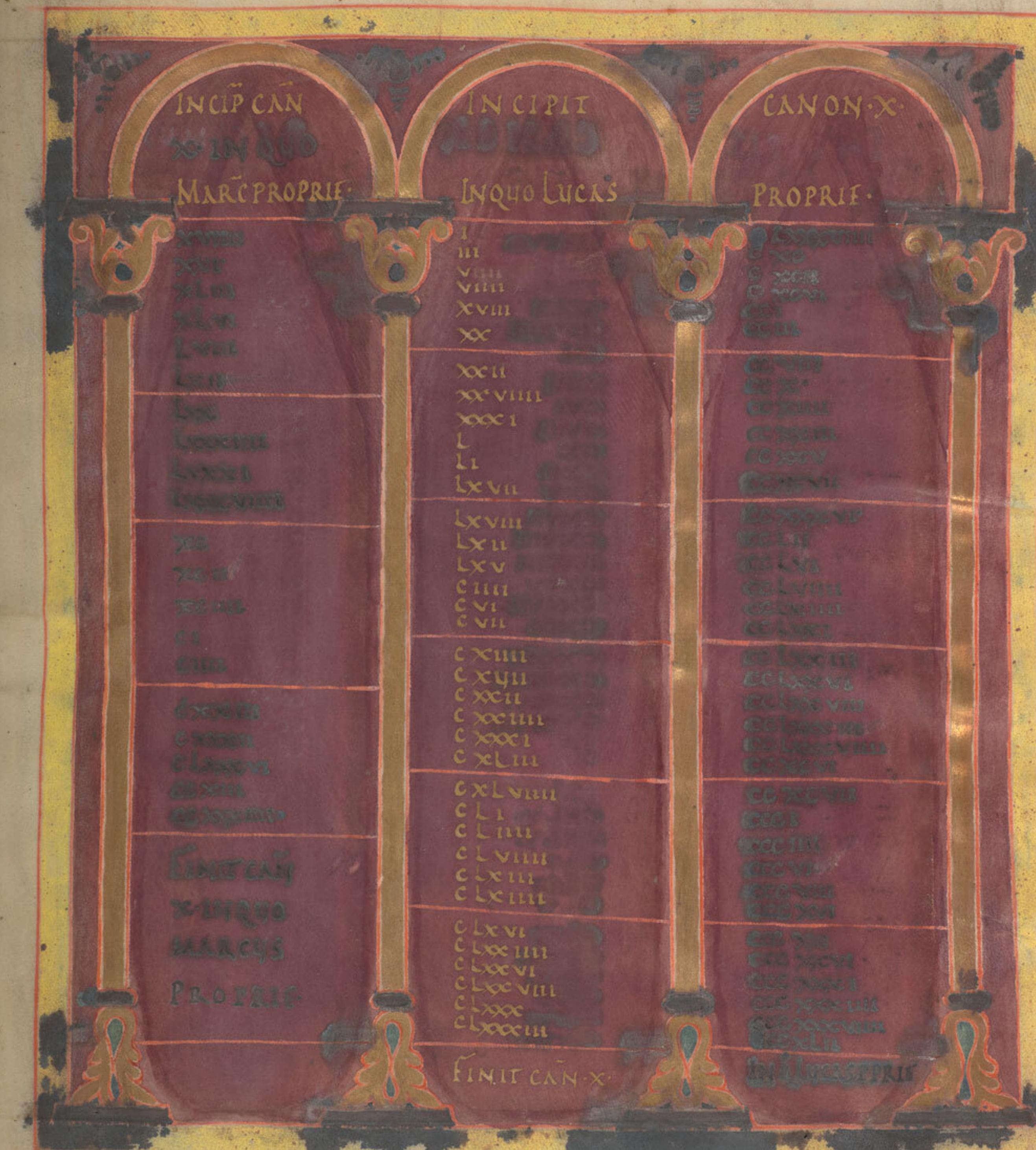
O PTO YTI N XPO YALEAS. ET MEMINERIS MEI. PAPA
BEATISSIME.

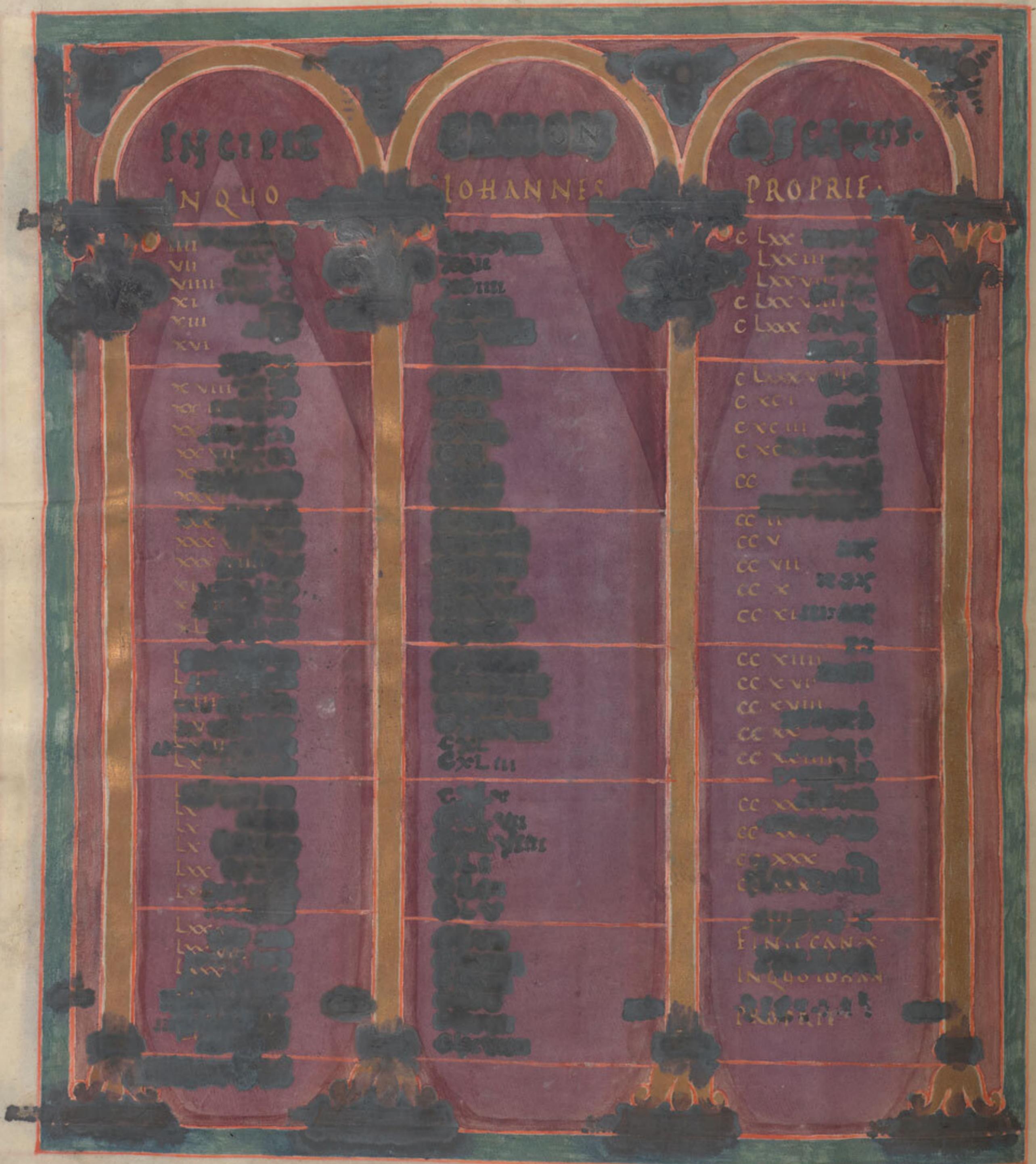

IN CIP ARGUMENTUM SECUNDVM MATHEU.

MATHEUS EX Iudea sicut in ordine primus ponitur. ita euangelium in iudea primus scripsit. Cuius uocatio addm ex publicanis actib. fuit. Duorum in generatione xp̄i principia presumens. Unius. cuius prima circumcisio in carne. Alterius cuius secundum cor electio fuit. Et ex utrisq. in patrib. xp̄e. Sicq. quater denario numero. trifor miter posito. Principium a credendi fide in electionis tempus porrigenſ. Et ex electione usq. in transmigrationis diem dirigenſ. atq. a transmigrationis die. usq. in xp̄m definiens decursu. aduentus dñi ostendit generationem. Ut & numero satis faciens & temporis. Et se quod e& ostenderet. & dñi in se opus monstrans. & iam in his quorum genus posuit xp̄i operantis a principio testimonium non negare. Quarum omni rerum. tempus ordo numerus dispositio uel ratio. quod fidei necessarium est dñi xp̄e est. Qui factus est ex muliere. factus sub lege. natus ex uirgine. passus in carne. omnia in cruce fixit. Ut triumphans ea in sem & ipso. resurgens incorpore. & patris nomen in patrib. filio. & filii nomen patri restituens in filius. Sine principio. sine fine. ostendens unum se cum patre esse quia unus est. In quo euangelio utile est desiderantib. dm.

sic prima uel media. uel perfecta cognoscere. ut & uocationem apti. & opus euangeli. & dilectionem dñi in carne nascentis puniuersa legentes intellegant. Atq. idoneo in quo apprehensiunt. & apprendere exp̄unt recognoscant. Nobis enim hoc in studio argumenti fuit. & fidem facte rei tradere. & operantis dñi intelligentiam diligenter esse dispositionem querentibus non tacere.

Abraham genuit isaac. Isaac autem
genuit iacob. Iacob autem genitius
& fratres eius. Iudas autem genuit phares & zara-
de thamar. Phares autem genuit esrom. Esrom
autem genuit aram. Aram autem genuit amina-
dab. Amidadab autem genuit naason. Naasonum
genuit salmon. Salmon autem genuit booz. derachab.
Booz autem genuit obed exrud. Obed autem genuit
lesse. Iesse autem genuit dauid regem. Dauid
autem rex genuit salomonem. ex ea quae fuit urie.
Salomon autem genuit roboam. Roboam autem ge-
nuit abia. Abia autem genuit asa. Asa autem
genuit iosaphath. Iosaphath autem genuit ioram.
Ioram autem genuit oriam. Orias autem ge-
nuit ioatham. Ioatham autem genuit achaz.
Achaz autem genuit ezechiam. Ezechias autem
genuit manassem. Manasses autem genuit
amon. Amon autem genuit iosiam. Iosias autem
genuit iechoniam & fratres eius. in transmi-
gratione babylonis. Et post transmigrationem
babylonis. iechonias genuit salathibel.

Salathibel autem genuit zorobabel. Zorobabel
autem genuit abiud. Abiud autem genuit
eliachim. Eliachim autem genuit azor. Azor
autem genuit sadoc. Sadoc autem genuit achim.
Achim autem genuit eliud. Eliud autem genu-
it eleazar. Eleazar autem genuit matthan.
Matthan autem genuit iacob. Iacob autem
genuit ioseph virum mariae. de qua natus est
ihsus qui vocatur christus.
Omnes ergo generationes ab abraham usque ad
dauid. generationes quatuordecim. Et ad dauid
usq. ad transmigrationem babylonis. genera-
tiones quatuordecim. Et a transmigratione ba-
bylonis usq. ad christum. generationes quatuordecim.
Xristi autem generatio sic erat.
Cum esset despota mater eius maria ioseph. ante
quam conuenirent. inuenta est in utero habens
despū scō. Ioseph autem vir eius cum esset iustus
& nolle eam traducere. uoluit occulite dimit-
tere eam. Haec autem eo cogitante. ecce an-
gelus dñi in somnis apparuit eidicens. Joseph

fili dauid. noli timere accipere mariam con
iugem tuam. Quod enim in ea natum est. de
spūscō est. Parie autem filium. & uocabis no
men eius ih̄m. Ipse enim saluum facit populum
suum a peccatis eorum. Hoc autem totum
factum est. ut adimpleretur quod dictum
est adnō. p prophetam dicentem. Ecce vir
go in utero habebit & pariet filium. & uoca
bunt nomen eius emmanuhel. quod est in
ter pretatum nobiscum dñs. Exsurgens autem
ioseph a somno. fecit sicut precepérat ei
angelus dñi. & accepit coniugem suam. & nō
cognoscebat eam. donec peperit filium su
um primogenitum. & uocauit nomen eius ih̄m.
Cum ergo natus esset iñc in bethleem iudeae.
in diebus herodis regis. ecce magi ab oriente
uenerunt hierosolimam dicentes. Ubi est
quoniam est rex iudeorum? Vidi mus enim
stellam eius in oriente. Et uenimus adora
re eum. Audiens autem herodes rex tur
batus est. & omnis hierosolima cum illo.

Et congregans omnes principes sacerdotum
& scribas populi. sciscitabatur ab eis. ubi xpc
nasceretur. **A**t illi dixerunt ei. In bethleem
iudee. sic enim scriptum est per prophetam.
Et in bethleem terra iudea nequaquam mini
ma es in principibus iudea. exte enim exi&dux.
qui regat populum meum israhel.
Tunc herodes clam uocatis magis. diligenter
didicit ab eis tempus stellae que apparuit eis.
Et mittens illos in bethleem dixit. Ite & in
terrogate diligenter depuero. & cum inueni
ritis renuntiate mihi. ut & ego ueniens adorē
eum. Qui cum audissent regem. abierunt.
Et ecce stella quam uiderant in oriente ante
cedebat eos. usq; dum ueniens star& supra ubi
erat puer. Uidentes autem stellam. gauisiſt
gaudio magno ualde. Et intrantes domum.
inuenierunt puerum cum maria matre eius. Et
procidentes. adorauerunt eum. Et apertis
thesauris suis optulerunt eimunera. Aurum.
tus. & myrram. Et responso accepto in sonis.

ne redirent ad herodem. Per aliam viam
reuersi sunt in regionem suam. Qui cum re-
cessissent. Ecce angelus dñi apparuit in som-
nis ioseph dicens. Surge accipe puerum &
matrem eius & fuge in aegyptum. & esto ibi
usq; dum dicam tibi. Futurum est enim uthero-
des querat puerum. ad pdendum eum. Qui
consurgens accepit puerum & matrem eius.
V nocte. & re cessit in aegyptum. & erat ibi
usq; ad obitū herodis. Ut adimpleretur qd
dictum ē adnō. p prophetam dicentem.
Ex aegypto uocau filium meum. Tunc he-
rodes uidens quō in lusus esset amagis. ira-
tus ē ualde. Et mittens occidit omnes pueros
qui erant in bethleem & in omnib; finibus eius
ab imatu & infra. secundum tempus quod ex
quisierat amagis. Tunc adimpletum ē quod
dictum est p hieremiam prophetam dicentē.
Uox in rama audita est ploratus & ulatus
multus. rachel plorans filios suos. & noluit
consolari quia non sunt. **D**efuncto autem

herode. ecce apparuit angelus dñi in somnis io-
seph in aegypto dicens. Surge & accipe puerū
& matrem eius. & uade in terram israhel. De-
functi sunt enim qui quaerebant animam
pueri. Qui surgens accepit puerum & matrem
eius. & uenit in terram israhel. **A**udiens autem
quod archilaus regnaret in iudea pro herode
patre suo. timuit illo ire. Et ammonitus in
sommis. secessit in pastes galileae. Et ueniens
habitauit inciuitate quę uocatur nazareth.
Ut adimpleretur quod dictum ē p propheta-
tas. quō nazareus uocabitur.
Indiebus illis uenit iohannes baptista praedi-
cans in deserto iudeae & dicens. Paenitentiā
agite. appropinquabit enim regnū celorum.
Hic est enim quid dictus ē p esaiam prophetam
dicentem. Uox clamantis in deserto. parate
viā dñi. rectas facite semitas eius.
Ipse autem iohannes habebat uestimentum de
pilis camelorum. & zonam pelliciam circa lumen
bos suos. Esca autem eius erat locusta & mel

silvestre. Tunc exiebat ad eum hierosolima & omnis iudea. & omnis regio circa iordanen. & baptizabantur in iordanen ab eo. confitentes peccata sua.

Videns autem multos phariseorum & sadduceorum uenientes ad baptismum suum. dixit eis. Progenies uiuperarum. quis demonstrauit uobis fugere a futura ira. Facite ergo fructum dignum penitentiae. Et ne uelitis dicere intra uos patrem habemus abraham. Dico enim uobis. quō potest de lapidibus istis suscitare filios abrahae. Jam enim securis ad radicem arborum posita ē. Omnis ergo arbor quę non facit fructum bonum. exciditur. & in ignem mittitur.

Ego quidem uos baptizo in aqua in paenitentiā. Qui autem post me uenturus est. fortior me est. cuius non sum dignus calciamenta portare. ipse uos baptizabit in spūscō & igni.

Cuius uentilabrum in manus sua. & permundabit aream suam. Et congregabit triticum suum in horreum. Paleas autem conburē igni in extinguibili. Tunc uenit iūc agalilea in iordanen

ad iohannem. ut baptizaretur ab eo. Johannes autē prohibebat eum dicens. Ego a te debeo baptizari. & tu uenis ad me. Respondens autem iūc. dixer. Sine modo. Sic enim dec& nos implere omnem iustitiam. Tunc dimisit eum.

Baptizatus autem iūc. confessim ascendit de aqua. Et ecce aper tisunt ei celi. Et uidit spm di descendit sicut columbam & uenientem supse. Et ecce uox decelis dicens. hic est filius meus dilectus. in quo mihi complacui.

Tunc iūc ductus ē in desertum a spū. ut temptatur ad iabolo. Et cum ieiunass& quadraginta diebus & quadraginta noctibus. postea esurit. Et accedens temptator. dixit ei. Si filius di es. dic ut lapides isti panessiant. Qui respondens dixit. Scriptum ē. non in pane solo uiuit homo. sed in omni uerbo quod procedit de ore di. Tunc assumpsit eum diabolus in scām ciuitatem. & statuit eum supra pinnaculam templi. & dix ei. Si filius di es. mitte te deorsum. Scriptum ē enim. Quia angelis suis mandabit dete. & in

manibus tollent te. ne forte offendas ad lapidem
pedem tuum. **A**it illi hunc rursus. Scriptum est.
Non temptabis dominum deum tuum. Iterum assumpsit
eum diabolus in montem excelsum ualde. & os-
tendit ei omnia regna mundi & gloriam eorum
& dixit illi. Haec omnia tibi dabo. si cadens
adoraueris me. Tunc dicit ei hunc. Uade satanas.
Scriptum est enim. dominus deus tuum adorabis. & illi
soli seruies. **T**unc reliquit eum diabolus. & ecce
angeli accesserunt & ministrabant ei.

Cum autem audisset hunc quod iohannes traditus
esset. secessit in galileam. **E**t relicta ciuitate
nazareth. uenit & habitauit in capernaum ma-
ritimam. insinibus zebulon & neptalem. Ut imple-
retur quoddictum est per esaiam prophetam.
Terra zebulon. & terra neptalem. iuamariis
transiordanen galileae gentium. Populus qui
sedebat intenebris. lucem uidit magnam. Et se-
denter. in regione umbrae mortis lux ostet eis.
Exinde coepit hunc praedicare & dicere. Paeni-
tentiam agite. appropinquabit enim regnum

caelorum. **A**mbulans autem iuxta mare galilee.
uidit duos fratres. simonem qui uocatur petrus.
& andream fratrem eius. mittentes rete in mare.
erant enim pescatores.

Et ait illis. Uenite post me. & faciam uos fieri pis-
catores hominum. **A**t illi continuo relictis reti-
bus secutis sunt eum.

Et procedens inde. uidit alios duos fratres. iaco-
bum zebeder. & iohannem fratrem eius innau-
cum zebedo patre eorum reficiens retia sua.
& uocauit eos. Illi autem statim relictis retibus
& patre. secutis sunt eum.

Et circuibat hunc totam galileam. docens in syna-
gogis eorum. & praedicans euangelium regni.
& sanans omnem languorem. & omnem infirmita-
tem in populo. Et abiit opinio eius in totam
syriam. Etoptulerunt ei omnes male habentes
uariis languoribus & tormentis comprehensos.
& quidemonia habebant. & lunaticos. & paraly-
ticos. & curauit eos. Et secutus sunt eum turbe
multae. degalilea. & decapoli. & de hierosolymis.